

Fra Illustreret Tidende 12/12 1880

DEN KATOLSKE VOR FRUE KIRKE I ÅRHUS
1881 – 1981

ecclesia beatae mariae virginis immaculatae conceptae

Følgende er tænkt som en summarisk vejledning for besøgende. Angående menighedens og skolens historie henvises til Preben Hahn-Thomsen: «100 år i Århus. Den katolske menighed og skole 1873-1973» (Festskrift udgivet ved menighedens 100-års jubilæum).

I 1887 modtog den første katolske sognepræst i Århus siden reformationen, p. Augustin Stråter, en gave på 50.000 kr. Dermed var de økonomiske forudsætninger for at starte et kirkebyggeri til stede, og allerede samme år påbegyndtes arbejdet med udgravning af den erhvervede grund i det, der dengang var byens sydlige udkant.

Under en rejse i Tyskland fandt p. Stråter frem til arkitekten Franz Schmitz, der i flere år havde arbejdet med færdiggørelsen af et af middelalderens største bygningsværker, domkirken i Köln. Schmitz accepterede opgaven, og i foråret 1878 kunne grundstenen nedlægges, og det praktiske arbejde overlades til et lokalt byggefirma.

Der er åbenbart blevet arbejdet hårdt og effektivt, for allerede på festen for Marias uplettede undfangelse d. 8. december 1880 var det muligt at fejre messe i den nye kirke, og et halvt år senere, d. 24/5 1881 fandt den højtidelige indvielse sted ved biskop Caspar Mermillod fra Genève.

Som det var at forvente i slutningen af 1800-tallet valgte arkitekten en af de historiske stilarter, i dette tilfælde den gotiske. Stilen karakteriseres ved de høje slanke former, de spidse buer i vinduer og portaler, stræbebuer over sideskibene, vinduernes sprodværk m.m. Der er ikke tale om en kopi af nogen eksisterende middelalderlig bygning, snarere en parafrase over flere.

Fig. 2

I den store portal mod vest (fig. 2) ses under den høje gavl – en imperg med såkaldte «krabber» – en skulpturel fremstilling af **Madonna med barn**. De kæmpende uhyrer under Marias fødder symboliserer de onde magter, som Vor Frue og Kristus træder under fode. De to figurer til venstre for Maria er Nordens apostel, **Den hellige Ansgar**, og Skt. Genovefa eller **Genevieve**, som hun kaldes på fransk. Hun levede i Paris i det 5. århundrede og var allerede i sin levetid kendt viden om for sin hellighed. Hun afbildes her med et kid, da hun iflg. en (sen) legende var hyrdinde. S. Geneviève er Paris' skytshelgeninde. I højre side ses den danske helgen **Knud Lavard**, Kong Valdemar d. Stores far, myrdet i Haraldsted Skov ved Ringssted i 1131. Desuden den polske Jesuiterhelgen **Stanislas Kostka**, der døde kun 18 år gammel 1568 i Rom.

KIRKENS INDRE

Medens kirkens eksteriør i det væsentlige endnu fremtræder som i 1800-tallets slutning, er der i det indre gennemført betydelige ændringer, der til dels er en følge af det store kirkemøde – **2. Vatikankoncil** – 1962-65. I september 1964 udsendtes således en «Instruks vedrørende gennemførelsen af konstitutionen om den hellige liturgi», hvori det bl.a. hedder:

«§90: **Kirkens indretning.** I kirker, der nybygges eller ombygges, bør man omhyggeligt sørge for, at de bliver egnede til fejring af de hellige handlinger i overensstemmelse med deres sande natur og til at medvirke til menighedens mere aktive deltagelse i de liturgiske handlinger.

§91: **Hovedalteret.** Hovedalteret bør bygges adskilt fra muren, så at man let kan gå omkring det, og således at man kan udføre de liturgiske handlinger vendt mod menigheden. I bygningen skal det indtage en plads, så det virkelig udgør det centrum, hvorimod hele menighedens opmærksomhed rettes.

§92: **Sidealtrene.** Antallet af sidealtre skal være begrænset; hvis kirkens indretning tillader det, bør de indrettes i kapeller adskilt fra selve kirkens hovedrum.

§95: **Opbevarelse af de konsekrede nadverbrød.** De hellige hostier opbevares i et stærkt og solidt tabernakel midt på hovedalteret eller på et sidealter (dette sted skal dog være tilstrækkeligt fremtrædende) eller efter gyldig sædvane ...

§96: **Læsepulte.** Det kan anbefales at opstille en eller to læsepulte, hvorfra læsninger kan foregå. De skal være således anbragt, at oplæseren tydeligt kan ses og høres af menigheden.

§97: **Korets og orgelets placering.** Koret og orgelet bør placeres således,

at det klart fremgår, at sangerne og organisten er en del af den forsamlede menighed...»

Endelig siges det, at **døbefonten** skal placeres, så menigheden kan deltage i fejrelsen af sakramentet.

Fig. 1

Restaureringen og nyindretningen af kirken foretoges 1964-65 under p. Dorns og p. Dekkers ledelse med følgende resultat: Koret hævedes fem trin – den vestligste del yderligere to trin – over det øvrige kirkerum, og et nyt fritstående alter opbyggedes. Hermed blev §91 i den før citerede instruks efterlevet; men man lod det ikke blive derved. **Den gamle alterudmykning** fjernedes og spredtes for alle vind. Vi skal ikke i denne sammenhæng søge at tage stilling hertil men blot konstatere, at det, «Illustreret Tidende» d. 12. december 1880 kaldte «et sandt Mesterværk af Snedker- og Billedskærerarbejde», åbenbart ikke vurderedes særligt højt i 1960'erne.

Malerinden **Birgitte Wests vægmalerier** i køret fra 1937 dækkedes med træplader, og skulle således kunne hentes frem igen, hvis senere generationer måtte ønske det. Motiverne er – freskernes placering taget i betragtning – meget velvalgte, idet de to nærmest det gamle alters plads forestiller henholdsvis **Maria Magdalene**, der møder den opstandne Kristus, og måltidet i Emmaus. På billederne åbenbarer den opstandne sig således for sine disciple, som han for os fremstår ved alteret i brødets og vinens skikkelse.

Foruden det gamle højalter fjernedes **de to sidealtre**, og i stedet for Skt. Josef-alteret i venstre sideskib indrettedes et sakramentsskab med tilhørende fritstående alter. På Mariaalterets plads opstilledes døbefonten i overensstemmelse med de liturgiske reformer. Derved mistede **dåbskapellet** sin gamle funktion, og i forbindelse med indretning af skriftestole i lokalet sløjfedes Birgitte Wests fresko-dekoration. Det drejede sig om fire store engleskikkelser med kors, anker, flammeskål og krone, altså symboler for de tre paulinske dyder tro, håb og kærlighed samt det liv i det hinsides, som dåben stiller i udsigt. De øverste dele af freskerne er bevaret over skriftestolene. Iøvrigt kan kirkeudsmykninger af Birgitte West endnu studeres i Skt. Bendts kapel i Rudkøbing, som kunstnerinden dekorerede i 1925 i samarbejde med Chresten Skikkild og Axel Theilmann; desuden i Franciscuskirken i Nakskov (1926) og Jesu Hjertekirken i Randers (1934).

Foruden de allerede omtalte ændringer skal følgende nævnes: **Prædikestolen** kasseredes og erstattedes med to læsepulte. Endvidere fjernedes **korskranken**, medens de store **circulære relieffer** i de spidshuede blæn-

dinge over dobbeltsøjlerne betragtes som »kunstnerisk værdiløse« og tilmuredes. De forestillede de syv sakramenter.

Orgelet fra 1912, der havde sin plads i pulpituret over hovedindgangen, brød sammen og erstattedes af et elektrisk orgel, der opstilledes i højre sideskib, hvor det stadig står.

Vejledning for besøgende i kirken

Det vil være naturligt at begynde besøget ved **sakramentsskabet** for enden af venstre sideskib. Her markerer den røde lampe – »evighedslampen« – at Jesu legeme i form af de indviede nadverbrød opbevares. Skabets emaljerede dekoration med levende og døde former – træer, fugle og firkanter – skyldes kunstneren Eginio Weinert fra Köln.

Fig. 3

Glasmosaikken i vinduet til venstre for sakramentsskabet er en gave fra menigheden. Under engelen, der øverst i vinduet bærer et skriftbånd med ordene »jubilæumsgave 1879«, ses Maria som barn med sine forældre Anna og Joakim. En engel kommer til dem på en lyseblå sky og peger på et lysende skjold med navnet »Maria«. I midterste billedfelt (fig. 3) er Maria på vej ind i Jerusalems tempel, hvor ypperstepræsten tager imod hende, medens forældrene knæler ved trappens

fod. Motivet er hentet fra et af de såkaldte »apokryfe evangelier« (apokryfe, dvs. »skjulte« i modsætning til de kanoniske evangelier». Kirken lod indgå i Det nye Testamente), nemlig »Jakobs proto-evangelium« fra omkring år 200. Heri fortælles bl.a., hvorledes Maria, da hun var tre år gammel, blev overladt til præsterne: »Hendes forældre gik ned fra templet med undren og lovpriste Herren den almægtige, fordi barnet ikke vendte sig om« (Jakobs Forevangelium og Det uægte Matthæusevangelium. Oversat og udgivet af Knud Banning, Kbh.1980, s.17). Nederste billedfelt viser »besøgelsen«: Maria hos Elisabeth. Den ældre kvinde knæler for Maria, medens Josef holder æselet i baggrunden.

Ved det ovennævnte vindue ses det første af de **14 korsvejsrelieffer** fremstillet af billedskærer Bachlechner i Hall i Tyrol i 1924.

I 1974 blev to af reliefferne stjålet fra kirken, og da de efter tre års forløb endnu ikke var dukket op, blev to nye fremstillet hos billedskærer Erling Christensen, Århus, nemlig nr.6 og nr.9.

At gå korsvejen hører til de traditionelle katolske andagtsformer. Skikken, der består i, at man ved hver af de 14 stationer mediterer over Jesu lidelse og gerne beder Fader Vor, Hil dig Maria og Ære være Faderen, går for såvidt tilbage til de første kristne århundreder, da det blev almindeligt, at pilgrimme i Det hellige Land besøgte de steder, traditionen knyttede til Jesu lidelseshistorie. I 1342 fik franciskanerne overopsynet med de pågældende steder, og takket være disse tiggermunkes fromhedsliv spredtes skikken at gå »Via Dolorosa« først til or-

denens klostre i Europa og herfra ud til sognekirkerne.

Fra starten knyttedes et (varierende) antal kunstneriske frembringelser til korsvejen, men strengt taget er billederne kun ledsagende illustrationer, der skal befordre meditationen. De egentlige stationer er de indviede trækors, hvis antal i dag er 14, begyndende ved »Jesus bliver dømt til døden« og sluttende ved »Jesus bliver lagt i graven«. Flere moderne teologer har argumenteret for, at der burde indføres en 15.korsvejsstation, nemlig for opstandelsen, da Jesu død og opstandelse efter deres mening ikke bør adskilles. Andre mener, man skal holde fast ved de 14 stationer, da den sidste foregår samme sted som opstandelsen og i høj grad indbyder til kontemplation over dødens overvindelse.

De 14 korsvejsrelieffer:

1. station: »Jesus bliver dømt til døden«. I sit indhold følger relieffet den middelalderlige tradition: En tjener skænker vand op i et fad, så Pilatus i overensstemmelse med evangeliet kan »vaske sine hænder«. Pilatus knækker en stav, medens en kvinde i baggrunden holder en ring frem.

Jesu er bagbundet og tornekronet.

2. station: »Jesus tager korset på sig«. Vi ser nogle af bødlerne, bl.a. én med noget af det værktøj, der skal bruges på Golgatha: hammer, tre nagler og en tang.

3. station: »Jesus segner første gang under korset«. En bøddel rykker i Jesu hår, medens en anden skal til at slå ham med en stav.

4. station: »Jesus møder sin hellige moder«. Sammen med Maria ses Johannes. I baggrunden en bøddel med de tre nagler.

Fig. 4

5. station: »Simon af Cyrene hjælper Jesus med at bære korset«. (fig. 4) Foruden Jesus og Simon af Cyrene ses to små børn, der ligesom Simon har glorie (!). Det ene af børnene bærer et bundt grene, hvilket måske skal forstås som en hentydning til Isak, der bærer brænde til sit eget offerbål (1. Mosebog 22.6). Denne gammeltestamentlige begivenhed har siden oldkirkens dage været betragtet som en slags typologi (forbillede, symbol, skjult profeti) på Jesus, der bærer sit eget kors.

6. station: »Jesus modtager svededugen af Veronica«. (Relieffet er et af de to nye). Fortællingen om kvinden, der tørrer sveden af Frelserens ansigt, hvorefter hans træk er at se på klædet, er som bekendt ikke af bibelsk oprindelse. Siden begyndelsen af det 8. århundrede har man i Peterskirken i Rom opbevaret et klæde, der ifølge traditionen er Veronicas svededug. Navnet Veronica, der betyder det sande billede eller den sande icon, brugtes oprindeligt om svededugen og er først senere blevet anvendt som navn for kvinden.

7. station: »Jesus segner anden gang under korset«. Simon ser ud til at beskytte Jesus mod bødlens slag.

8. station: »Jesus taler til de grædende kvinder«.

9. station: »Jesus segner tredje gang under korset« (Relieffet nyt).

10. station: »Jesus bliver berøvet sine klæder«. Simon – med foldede hænder – vises bort.

Fig. 5

11. station: »Jesus bliver naglet til korset«. (fig. 5) En bøddel med hammer i højre hånd har allerede slået en nagle i Jesu venstre hånd, medens en anden, af hvem man kun ser et ben og to hænder, trækker i et reb, der er bundet til Jesu arm. Som mange andre steder i denne korsvej er der tale om en traditionel detalje. I de middelalderlige kirkespil blev netop denne del af lidelsehistorien stærkt udpenslet, idet bødlerne inden korsfæstelsen borede huller i korstræet, så naglerne lettere kunne slås i. Da Jesus lægger sig på korset, kan han ikke nå ud til hullerne, hvorefter bødlerne binder reb til hans håndled og trækker til. På relieffet aner man huller i korstræet mellem Jesu ringfinger og lillefinger.

12. station: »Jesus dør på korset«. Ved korset står Maria og Johannes.

13. station: »Jesus nedtages fra korset og lægges på sin moders skød«. Bag Maria og Johannes ses Maria Magdalene, der tydeligt giver udtryk for sin fortvivlelse.

14. station: »Jesus bliver lagt i graven«. Josef fra Arimatæa og Nikodemus lægger liget i graven. I baggrunden Maria, Johannes og Maria Magdalene.

Ved sidste korsvejsstation ses **døbefonten**, der som før nævnt flyttedes hertil fra dåbskapellet i midten af 60'erne. Fonten er hugget i fransk kalksten. Dåbsfadet af kobber bærer ordene »Ego te baptizo in nomine patris + et filii + et spiritus + sancti. Matth. XXIII XIX« dvs. »Jeg døber dig i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn. Mattæus 23.19« (Skulle være 28.19 !!).

Glasmosaikken i vinduet til højre for døbefonten er ligesom vinduet ved sakramentsskabet en gave fra menigheden. Herom vidner ordene i det skriftbånd, engelen i toppen af vinduet bærer: »Aarhus Menighed 1879«. Herunder ses Marias og Josefs troløvelse. Medens en af de forsmåede bejlere i baggrunden til venstre knækker sin stav, ses Josefs at blomstre. Motivet forklares delvist ud fra det før omtalte Jakobs protoevangelium: »Da de var blevet samlede, gik de [bejlerne] op til ypperstepræsten, og de tog stavene med sig. Han samlede alle deres stave sammen, gik ind i templet og bad. Da han var færdig med at bede, tog han stavene, gik ud og gav dem tilbage. Og der var ikke sket noget tegn på dem. Den sidste stav tog Josef. Og se, en due fløj ud fra staven og satte sig på Josefs hoved. Og præsten

sagde: »Det er dig, der er udvalgt til at få Herrens jomfru og passe godt på hende.« (Banning, op.cit., s.19). På billedet er det guddommelige tegn, at staven blomstre, og heri følger mosaikken den middelalderlige billedtradition. Forklaringen er vel, at historien herved bliver en parallel til beretningen om, hvorledes Gud i 4. mosebog 17.8 udvalgte Aron til ypperstepræst.

Vinduets midterste billede viser flugten til Ægypten. En pyramide angiver lokaliteten. I højre side af billedfeltet ses et nedstyrtet afgudsbillede. Evangeliet fortæller som bekendt blot, at familien drog til Ægypten og skjulte sig der, indtil Herodes var død (Mattæus 2.14-15); men det apokryfe Mattæusevangelium, der sandsynligvis stammer fra det 8.-9. århundrede, kunne fortælle meget mere om opholdet i det fremmede bl.a., at »da den højsalige Maria var kommet ind i templet [et hedensk tempel] med sit lille barn, lå alle gudebillederne hen ad jorden, således at alle lå næsegrus og spredt mellem hinanden, og tilintetgjorte og knust var de også. Og på den måde tilkendegav de klart og tydeligt, at de slet ikke var noget. Dengang gik det i opfyldelse, som er sagt af profeten Esajas: »Se Herren skal komme på en let sky og holde sit indtog i Ægypten, og alle Ægyptens afgudsbilleder skal bæve for hans ansigt!« [Esajas 19.1]» (Banning, op.cit., s.53-55).

Vinduets nederste billede viser den hellige familie i Nazaret. Jesusbarnet sidder med en bog, medens Maria arbejder med håndrok, og tømreren Josef holder en økse.

Vi passerer den i 1960'erne anskaffede Maria-statue af billedskærer Lang fra Oberammergau og ser nærmere på kirkens korparti.

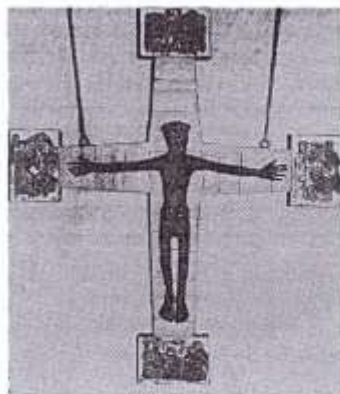

Fig. 6

Krucifikset på vestvæggen (fig. 6) er ligesom sakramentsskabet lavet af Kölnerkunstneren Egino Weinert og ophængt i forbindelse med restaureringen 1964-65. Kristusskikkelsen virker beslutsom: han stirrer ud i det fjerne, og det højre ben er let bøjet – opstandelsen og sejren over døden foregribes. Blodet fra såret i siden har form som en vindruetklase, hvorved messeofferet utrykkes. Selve korset, der er fremstillet af lyseblå kakler, er forsynet med fire små billeder i emalje. Til venstre: bebudelsen. I overensstemmelse med traditionen ses Maria læsende (i Esajas 7.14: «...Se, jomfruen bliver frugtsommelig og føder en søn, og hun kalder ham Immanuel»). Nederst: de hellige tre konger. Til højre: Jesus helbreder en spedalsk. Øverst: Emmaus. Den opstandne Jesus bærer blå dragt og har hvidt hår og skæg, medens den jordiske Jesus i billedet med den spedalske er mørkhåret og klædt i rødt.

Korets tre vinduer.

Da kirken som nævnt er indviet til Jomfru Maria, viser mosaikkerne i ko-

rets tre vinduer naturligt nok scener fra Marias liv.

Til venstre: Under høje arkitektonisk udformede baldakiner, der gentages i de to øvrige vinduer, ses bebudelsen. Ærkeengelen Gabriel med liljescepter daler på en lyseblå sky ned i rummet, hvor Maria knælende ved en alterlignende læsepult netop har læst om «jomfruen, der skal blive frugtsommelig». Helligåndsduen svæver over Maria. Under hovedmotivet ses i grisaille – dvs. malet i grålige nuancer som var der tale om monokrome skulpturer – to af de fire evangelister: Mattæus og Markus med deres symboler, engelen og løven.

Til højre: Hyrernes tilbedelse. Læg mærke til den rødbrune okse og det blålige æsel. De to dyr er faste ingredienser i scener fra stalden i Betlehem, og vi kan igen ty til det apokryfe Mattæus-evangelium (Banning, op.cit. s. 48): «Her [i stalden] tilbad oxen og æslet ham. Derved gik det i opfyldelse, som er sagt af profeten Esajas: «Oksen kender sin ejer og æslet sin herres krybbe» [Esajas 1.3]. Der var altså nogle dyr, en okse og et æsel, der havde ham hos sig, og uafsladligt tilbad ham. Derved blev det opfyldt, som er sagt ved profeten Habakkuk: «Mellem to dyr bliver det kendt, hvem du er!» [Habakkuk 3.2]». I middelalderen udlagdes oxen og æslet til tider som symboler for henholdsvis de kristne, der anerkender Kristus, og jøderne, der afviser ham, hvorfor oxen i ældre billeder ses at tilbede barnet, medens æslet skrydende vender sig i en anden retning. I vort billede synes der ikke at være tale om en sådan rollefordeling, med mindre dyrenes farver er udtryk herfor. Under hovedmotivet ses evangelisterne Lukas og Johannes med deres symboler, oxen og

ørnen. Forklaringen på denne brug af evangelistsymboler skal søges i oldkirken, nærmere bestemt hos Irenæus fra Lyon, der i det andet århundrede tolkede de fire «livsvæsener» i Johannes Åbenbaring 4.6-7 og i kapitel I og kapitel 10 hos Ezekiel som de fire evangeliers forfattere. Et menneske med vinger passer til Mattæus, da denne begynder sit evangelium med en oprensning af Jesu forfædre, altså det menneskelige aspekt. Markus får løven med vinger, idet han indleder med at omtale Johannes Døberen, der prædiker og døber i ørkenen – og løven er ørkenens dyr. I Lukas-evangeliet hører vi indledningsvis om Johannes Døberens far, præsten Zakarias, der bringer offer i templet – oksen er offerdyr. Endelig rummer Johannes-prologen det kendte vers om Ordet, der «blev kød og tog bolig blandt os» – som ørnen daler ned fra himlen.

I midten: Marias himmelkroning. Jesus med korscepter og kongekrone opbøjer Maria, der bærer liljescepter, til himlens dronning. En engel holder rigsæblet. Under himmeldronningen ses to engle med skriftbånd: «Regina angelorum» (englenes dronning) og «Sine macula concepta» (undfanget ubesmittet). Sidste sentens udtrykker dogmet fra 1854 om Marias ubesmittede undfangelse. Øverst: Gud Fader med Helligåndsduen.

Fig. 7

Fra kirkens vestdel ser vi det store **vindue over hovedindgangen** i øst. (fig. 7) Glasmosaikken er anskaffet for midler fra den franske Grev de Chambord (død 1883). Hovedmotivet i vinduets højre side er den danske konge Harald Klaks dåb i Albanskirken ved Mainz 826. Fadderer er kejser Ludvig den Fromme. Under billedet læses: «Rex haraldus baptizatus a.DCCCXXVI» – kong Harald, døbt år 826. Billedet i venstre side er forsynet med ordene «S. Ansgarius mittitur a. Gregorio pp. IV a. DCCCXXXIV» – Den hellige Ansgar sendes ud af pave Gregor IV år 834. Efter betragtelig succes med sin mission i Sverige blev Ansgar ved sin hjemkomst viet til ærkebiskop, hvorefter han rejste til Rom, hvor pave Gregor IV udnævnte ham til pavelig legat «blandt alle de folk, svenske, danske, slavere eller andre, som bor i de egne, for hvilke troen har åbnet døren». Øverst i vinduet ses Kristus velsignende.

De **seks store skulpturer** i midtskibet fremtræder stort set som for 100 år siden, blot nedtog man under restaureringen i 60'erne de høje spir eller pinnakler over baldakinerne.

Nærmest alteret ses de to apostelfyrster **Peter** og **Paulus** med deres traditionelle symboler: nøgler og skib til Peter, sværd og bog til Paulus. Nøglerne er naturligvis en hentydning til Jesu ord i Mattæus-evangeliet 16.18-19: «Så siger jeg også til dig, at du er Petrus, og på den klippe vil jeg bygge min kirke, og Dødsrigets porte skal ikke få magt over den. Og jeg vil give dig Himmerigets nøgler, og hvad du binder på jorden, det skal være bundet i Himlene, og hvad du løser på jorden, det skal være løst i Himlene». Skibet er Kirken, der navigeres af Peters efterfølgere. Det store rør skulle gerne give en nogenlunde sikker kurs.

Paulus' sværd er dels det våben, hvormed han blev henrettet i Rom, dels åndens sværd – jfr. Paulus brev til efernerne 6.17.

Ved siden af Peter ses **Den hellige Agnes** med lam og palmegren. Lammet skyldes dels navnet (agnus = lam) dels legenden, der fortæller, at forældrene efter datterens martyrdød i Rom omkring år 304 i et syn så Agnes i Himlen med et lam, der selvfølgelig udlagdes som Kristus. Palmen er martyrens sejrssymbol.

Over for Agnes og ved siden af Paulus ses Nordens velnok berømteste helgen, den svenske ordensstifter **Birgitta af Vadstena** med bog og pen. Hun nedskriver sine åbenbaringer, der efter hendes død i 1373 blev kendt i hele Europa.

Til højre for Den hellige Birgitta står en af vore få danske helgener **Kong Knud den Hellige**, der blev myrdet i Sankt Albani kirke i Odense d.10.juli 1086. Spydet hentyder til det, hvormed han rantes foran kirkens alter.

Fig. 8

Overfor Knud den Hellige ser vi den ifølge den officielle paverække tredje romerske biskop efter apostlen Peter, nemlig **Den hellige Clemens**, der døde som martyr i år 97. (fig. 8) Legendens fortæller, at han blev kastet i havet med et anker bundet til sin hals, hvorfor han – sammen med Sankt Nikolaus – blev de søfarendes skytshelgen. Af sidstnævnte årsag er mange kirker i havnebyer indviet til ham, således også Århus domkirke. Foruden ankeret holder Clemens en skriftrulle, der formentlig skal opfattes som hans i katolsk sammenhæng særdeles vigtige 1.brev til menigheden i Korinth, et brev, der tydeligt vidner om den romerske menigheds store betydning allerede i 1.århundrede. På hovedet bærer Clemens den tredobbelte pavekrone, tiaraen.

Også **søjlerne kapitæler** er udsmykket med skulptur, i de fleste tilfælde dog blot i form af blad- og grenværk med fugle. Første slanke søjlepar i hver side (regnet fra indgangen) skiller sig dog lidt ud fra de øvrige, idet vi i venstre side (syd) ser en engel tilsyneladende skrivende på et skriftbånd, medens en djævel overfor (mod nord) er skildret i en tilsvarende situation. (fig. 9)

Fig. 9

Vi kender motiverne også fra langt ældre kunst, og meningen er, at englen skriver alt det gode, der kan siges om os, ned, medens djævelen tager sig af alt det negative. Begge vil de fremholde det på dommedag!

Også de to sidste kapitæler før koret kan man lægge mærke til. Her ses to engle, den ene spillende på håndorgel den anden frembærende en alterkalk. De tager således del i gudstjenesten, og specielt englen med alterkalken kan minde os om præstens ord under messens canon: »Vi beder dig ydmygt, almægtige Gud: Byd, at dette offer ved din hellige engels hænder må frembæres på dit himmelske alter for din guddoms majestet...»

I 1880/81 blev den nyopførte Vor Frue kirke vistnok modtaget med blandede følelser af de fleste århusianere. Den almindelige opfattelse var, at der var tale om en ganske statelig bygning; men den gudstjeneste, den var ramme om, var noget fremmedartet.

I vor tid, der for mange kristne heldigvis står i den økumeniske forbrødrings tegn, kan det være ganske pudsig at læse følgende ord i før omtalte artikel i Illustreret Tidende, 12. december 1880: »Kirkens Opførelse i sidstnævnte By [Århus] har imidlertid ført et Gode med sig, idet Tanken om en tredje luthersk Kirke er bleven stærkt opfrisket ved den og nu er saaledes fremmet ved private Bidrag, at dens Tilblivelse, saasomt det forønskede Bidrag fra Statens Side opnaes, snart vil blive Virkelighed. Den vil blive opført i Aarhus' nu saa stærkt bebyggede Forstad Frederiksberg». – Kirken er naturligvis den af alle århusianere kendte Sankt Pauls kirke.

Tekst: Hans Jørgen Frederiksen
Fotografier: Carsten Rathlev
Sats og tryk: Stanley Grafik